

FÖRSLAG från Myndigheten för yrkeshögskolans Arbetsgrupp – koppla kvalifikationer till NQF

Modell för att inkludera kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet i det svenska ramverket för kvalifikationer - NQF.

Sammanfattning

En arbetsgrupp tillsatt av Myndigheten för yrkeshögskolan föreslår en modell för att inkludera kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet i det svenska ramverket för kvalifikationer - NQF. Förslaget innebär att den som vill ansluta sin kvalifikation till NQF ansöker om detta. En myndighet, som utses av regeringen, samordnar och fattar beslut om att koppla kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet till NQF. Arbetsgruppen föreslår också att:

- ett nationellt råd för kvalifikationer utses. Rådet ska bestå av relevanta intressenter som granskar ansökningar och ger den ansvariga myndigheten underlag inför ställningstagande,
- nationella kriterier fastställs. Kriterierna ska uppfyllas om en kvalifikation utanför det offentliga utbildningssystemet ska kunna ansluta sig till NQF

Inledning

I Myndigheten för yrkeshögskolans regleringsbrev för 2011 uppdrar regeringen myndigheten bl.a. att

"Myndigheten ska också utveckla den modell som den tidigare föreslagit för hur aktörer utanför det offentliga utbildningssystemet i ett andra steg ska kunna koppla sina kvalifikationer till en nationell referensram. Den föreslagna modellen ska vara oberoende av den nationella referensramens slutliga utformning. Arbetet bör präglas av öppenhet och dialog med berörda intressenter. Myndigheten ska samråda med en rådgivande arbetsgrupp i vilken Högskoleverket, Skolverket, Arbetsförmedlingen, Företagarna, Landsorganisationen i Sverige, Svenskt Näringsliv, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sverige Kommuner och Landsting och Tjänstemännens centralorganisation ska vara representerade. Vidare ska förslaget till modell vara förankrat i olika avnämargrupper, t.ex. bland branschråd och yrkesråd. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) den 1 september 2011."

NSP

Myndigheten för yrkeshögskolan ska enligt sin instruktion vara den nationella samordningspunkten (NSP) för den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (EQF). NSP ansvarar för information och implementeringen av EQF.

Arbetsgrupp

För att få ett första utkast och en referenspunkt i framtagandet av ovanstående modell har Myndigheten för yrkeshögskolan tillsatt en grupp bestående av sakkunniga från arbetslivet och utbildningsområdet. Deltagarna representerar tillverkningsindustrin, byggsektorn, vård och omsorgssektorn, högskolan, folkbildningen och gymnasieskolan. Deltagarna i arbetsgruppen är:

Karin Thapper – Teknikföretagen
Lars Tullstedt – Sveriges Byggindustrier
Agneta Törnquist – Stockholms universitet (vård och omsorg)
Karl-Gunnar Starck – Malmö högskola (yrkesämnen – fordon och transport)
Pär Sellberg – Myndigheten för yrkeshögskolan (validering, hantverksområdet)
Carl-Gustaf Carlsson – gymnasiechef (yrkesämnen – el-branschen)
Björn Garefelt - Folkbildningsrådet
Stefan Skimutis – Myndigheten för yrkeshögskolan (projektledare)

Arbetsgruppens uppdrag och avgränsningar

- Ge förslag på en modell som gör det möjligt för kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet att kopplas till NQF:s åtta kvalifikationsnivåer.¹
- Utgångspunkten för modellen är det förslag som Myndigheten för yrkeshögskolan lämnade till regeringen den 4 oktober 2010.
- De kvalifikationer som inledningsvis kommer att beröras av modellen är certifikat, diplom, utbildningsbevis, gesällbrev, mästarbrev etc. som erhålls efter lärande som genomförts utanför det offentliga utbildningssystemet.

Bakgrund

Gymnasieskolans yrkesutbildning

Sverige har sedan början av 1990-talet en gymnasieskola som förbereder för studier på högskolan eller för arbetslivet: studie- eller yrkesförberedande program. En elev kan efter avslutande studier på ett yrkesförberedande program antingen fortsätta sin utbildning inom yrkeshögskolan eller högskolan. Eleven kan också efter avslutade studier på gymnasieskolan fortsätta sin utbildning i arbetslivet, i vissa fall som lärling. Detta innebär att den slutliga yrkesutbildningen inom vissa områden äger rum utanför det offentliga utbildningssystemet.

Hösten 2011 införs en ny gymnasieskola (GY 2011) där yrkesförberedande program benämns som yrkesprogram. De nya yrkesprogrammen syftar till att eleven når en högre grad av färdigutbildning än vad som är fallet med dagens yrkesförberedande program. Även fortsättningsvis kommer den slutliga yrkesutbildningen inom vissa branscher ske utanför det offentliga utbildningssystemet.

Yrkesutbildningen på motsvarande gymnasienivå kan i vissa branscher också ges som traditionell lärlingsutbildning. Genomförandet sker då i företagets regi där teoretiska och praktiska moment varvas under utbildningstiden. För dessa

---

¹ Läs om förslag till ett nationellt ramverk för kvalifikationer
<http://www.eqfinfo.se/sv/Uppdrag-2011/Lamna-synpunkter-pa-NQF-forslag/>

yrkesutbildningar kommer lärandet i arbetslivet utgöra en stor del av lärandet mot målyrket. Ett erkännande av det lärande som sker inom arbetslivet mot ett svenskt NQF blir i Sverige en nödvändighet om svenska yrkesutbildningar ska kunna refereras på ett transparent sätt mot det europeiska ramverket EQF.

I flera länder i Europa, exempelvis Danmark, Norge och Tyskland, sker huvuddelen av lärandet inom yrkesutbildningen inom gymnasieskolans yrkesprogram antingen som skolförlagd undervisning eller som lärlingsutbildning.

I Sverige erbjuder branscherna olika vägar för sina medarbetare att utveckla sina kvalifikationer inom branschen. Nedan anges ett exempel på hur man inom byggindustrin på olika sätt kan kvalificera sig för en yrkesroll som arbetsledare.

Gymnasieskola Byggprogrammet	Färdigutbildning till byggnadsarbetare	>	Utveckling i företaget "informellt lärande"	>	Arbetsledare
Gymnasieskola Byggprogrammet	Färdigutbildning till byggnadsarbetare	>	Utbildning genom branschskola "icke formellt lärande"	>	Arbetsledare
Gymnasieskola Byggprogrammet (alt annat program)	Yrkehögskoleutbildning "Byggproduktionsledare" "formellt lärande"			>	Arbetsledare
Gymnasieskola Studieförb. program	Högskoleingenjörs- eller Civilingenjörsutbildning "formellt lärande"			>	Arbetsledare

Yrkesarbetare med utbildning från gymnasieskolan och/eller traditionell lärlingsutbildning och karriärutveckling till arbetsledare med icke-formell kompetensutveckling sker hos privata utbildningsanordnare. Sådana utbildningar kan ges inom ett företag, främst inom de stora företagen, eller inom branschutbildningsorganisationer, t.ex. Sveriges Byggindustriers Entreprenörsskola. Liknande utbildningsvägar finns inom de flesta branschorganisationer där branschkurser ger underlag för kompetensutveckling till en högre nivå.

Det är viktigt att notera att det finns kompetensutveckling som inte ger kvalifikationer på en högre nivå. Det kan t.ex. vara att följa med i utvecklingen av ny teknik eller andra förändringar men behöver inte innebära att kvalifikationer på en högre nivå i kvalifikationsramverket NQF uppnås.

Folkbildning

Folkbildningen har en särskild ställning i det svenska utbildningssystemet i gränslandet mellan det formella och det icke-formella lärandet. Det finns för närvarande 150 folkhögskolor och 10 nationella studieförbund, merparten med anknytning till civilsamhällets organisationer. Vissa av folkhögskolans utbildningar är relaterade till det formella utbildningssystemet, andra är det inte. Den centrala verksamhetsformen i studieförbunden är studiecirkeln, en fri och frivillig studieform som har stor ämnesmässig bredd och årligen når stora grupper deltagare.

Folkhögskolorna har ett stort antal långa särskilda kurser inriktade mot ett specialområde. Dessa kurser har oftast ingen direkt motsvarighet i det offentliga utbildningssystemet. Bland folkhögskolornas särskilda kurser finns ca 150 yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå. Här ingår utbildning av fritidsledare, behandlingsassistenter, kyrkomusiker med flera. Även studieförbunden bedriver behörighetsgivande utbildningar utöver studiecirkelverksamheten.

Det är dessa långa kurser och utbildningar som kan bli aktuella att ansluta sig till ett svenskt NQF.

Förutsättningarna för anslutning av folkbildningens utbildningar till NQF prövas för närvarande inom Folkbildningsrådet.

NQF och validering

Kvalifikationer, som är definierade och formaliserade utanför det formella utbildningssystemet, kan hos den enskilda individen ha förvärvats genom formellt, icke-formellt och/eller informellt lärande. Validering gör det möjligt för en individ att få sitt lärande kartlagt, bedömt och erkänt. Den kvalitetssäkring som fordras för att uppnå full legitimitet i valideringsprocesserna måste säkerställas både genom utveckling av kriterier och riktlinjer och genom extern granskning. De aktörer som äger/förvaltar kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet är i stort sett desamma som de som tar fram kriterier för validering. En modell för att inkludera kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet i det svenska ramverket för kvalifikationer – NQF, kan komma att främja den vidare utvecklingen av kvalitetsäkrade valideringsprocesser.

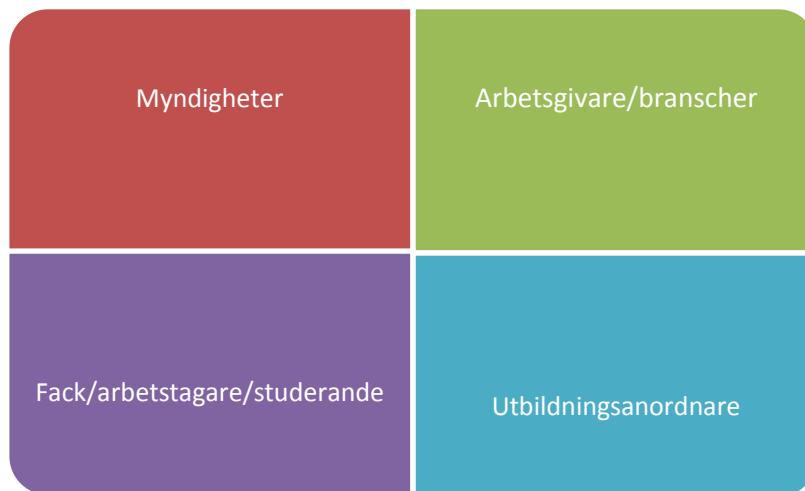
Arbetsgruppens förslag

Ansvarig myndighet

Regeringen utser en myndighet med ansvar att samordna och fatta beslut om att koppla kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet till NQF.

Nationellt råd för kvalifikationer

Till myndigheten kopplas ett nationellt råd med representanter från berörda myndigheter (exempelvis Högskoleverket, Myndigheten för yrkeshögskolan, Statens skolinspektion), arbetslivets organisationer (arbetsgivare och branscher, fack, arbetstagare och studerandeorganisationer) och utbildningsanordnare (skolhuvudmän, universitet och högskolor, folkbildningen och utbildare inom yrkeshögskolan). Landets nationella samordningspunkt för EQF, NSP, ska alltid ingå i rådet. Rådet huvudsakliga roll blir att ge den ansvariga myndigheten underlag inför ställningstagande om att koppla kvalifikationer utanför det offentliga utbildningssystemet till NQF.

Kvalitetskriterier

För att en ansökan ska behandlas av rådet ska den uppfylla ett antal kriterier.

- Resultatet av lärandet, learning outcome, ska tydligt beskrivas och refereras till den sökta NQF-nivåns samtliga deskriptorer.
- Kvalifikationen bör ha en nationell legitimitet och relevans inom arbets- och/eller föreningsliv.
- Kvalifikationen ska ha en ansvarig "ägare", som ansvarar för kvalitet, innehåll, uppdatering och kvalitetssäkring.
- En kvalifikation som ska kopplas till NQF ska ha en sådan learning outcome som har värde för individ och avnämare.

Arbetsprocessen

Landets nationella samordningspunkt för EQF, NSP, bistår de som ansöker med experthjälp t.ex. när det gäller att referera den sökta kvalifikationen mot NQF:s deskriptorer². NSP är också den myndighet som informerar olika intressenter om möjligheten att ansluta sina kvalifikationer mot NQF.

Ansökan

En bransch/organisation eller motsvarande som önskar få kvalifikationer kopplade till NQF skickar en ansökan till det nationella rådet.

Ansökans beredning

Ett sekretariat bistår rådet med administrativ hjälp. Sekretariatet administreras av den myndighet som av regeringen utsetts som ansvarig och har två beredande huvudfunktioner; kvalitetsgranskande och rådgivande. Sekretariatet är den första instansen som avgör om ansökan är adekvat och håller den kvalitet som krävs för att ansluta sig till NQF och därmed kan lämnas för behandling till rådet.

² Läs om förslag till ett nationellt ramverk för kvalifikationer
<http://www.eqfinfo.se/sv/Uppdrag-2011/Lamna-synpunkter-pa-NQF-forslag/>

Sekretariatet bistår även en som ansöker med råd och vägledning. Vid behov anlitas expert/sakkunnig av sekretariatet.

Ansökans behandling

Rådets uppgift blir dels att granska att ansökningarna uppfyller de kvalitetskriterier som ställs och dels att ge den ansvariga myndigheten underlag inför ställningstagande. Vid förslag till godkännande av ansökan anger rådet kvalifikationens NQF-nivå.

Beslut

Den ansvariga myndigheten fastställer beslut.

Kostnader

Ansökande bransch/organisation eller motsvarande svarar själv för egna kostnader som kan uppstå i samband med ansökan.

Bilaga

Exempel på kvalifikationer som kan vara aktuella inom några olika branscher. Notera att exemplen varken är slutgiltigt formulerade eller färdiga ansökningar.